

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

*Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу
несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти
та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська
юридична академія», 2019

6. Справа «East/West Alliance Limited» проти України» (Заява № 19336/04)// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_994
7. Справа «Лавентс проти Латвії» (Lavents v. Latvia)// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_175
8. Додаткова постанова Верховного Суду від 24 січня 2019 року/ Справа № 910/15944/17// <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79397805>
9. Постанова Верховного Суду від 06 березня 2019 року/ Справа № 910/15357/17// <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80418032>

Гнатів Оксана Богданівна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
цивільного права та процесу*

Тернопільського національного економічного університету

СПІВМІРНІСТЬ ФАКТИЧНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ НА ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ З РЕАЛЬНИМ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Забезпечення відшкодування судових витрат є однією із проблем судочинства в Україні. Найбільш істотною частиною у складі судових витрат для сторони цивільного процесу, зазвичай, є витрати на правничу допомогу. З набуттям чинності нової редакції Цивільного процесуального кодексу та реформуванням інституту адвокатури суттєво були лібералізовані підходи до компенсації сторонам витрат на правничу допомогу. Це дало надію на перетворення нежиттєздатного інституту на дієвий засіб перерозподілу судових витрат.

Концептуальним елементом нового підходу стала відмова від законодавчого регулювання граничних розмірів компенсації, які не відображали реальних гонорарів адвокатів та цінової політики на ринку юридичних послуг, а також безпосередня орієнтація на умови договорів про надання правничої допомоги між клієнтом та адвокатом. Задекларований законодавцем підхід дозволив адвокатській спільноті розраховувати на запровадження цивілізованих правил процесу, а клієнтам надавав можливість перекласти тягар оплати вартості юридичних послуг на сторону спору, проти якої винесено судові рішення.

Вирішуючи питання про розподіл судових витрат, суд враховує такі моменти: чи пов'язані ці витрати з розглядом справи; чи є розмір таких витрат обґрунтованим та пропорційним до предмета спору, враховуючи ціну позову, значення справи для сторін, в тому числі чи міг результат її вирішення вплинути на репутацію сторони або чи викликала справа публічний інтерес; поведінку сторони під час розгляду справи, що призвела до затягування розгляду справи (зокрема, подання стороною необґрунтованих заяв і клопотань, безпідставне твердження або заперечення стороною певних обставин, які мають значення для справи, безпідставне завищення позивачем позовних вимог тощо); дії сторони щодо досудового вирішення спору та щодо врегулювання спору мирним шляхом під час розгляду справи, стадію розгляду справи, на якій такі дії вчинялися. Лише перший чинник дає можливість об'єктивно оцінити ситуацію, всі інші – мають суб'єктивний характер.

Як захід забезпечення судових витрат, враховуючи конкретні обставини справи, суд має право, за клопотанням відповідача, зобов'язати позивача внести на депозитний рахунок суду грошову суму для забезпечення можливого відшкодування майбутніх витрат відповідача на професійну правничу допомогу та інших витрат, які має понести відповідач у зв'язку з розглядом справи[1]. Однак таке забезпечення може бути застосоване у разі наявності хоча б однієї з таких двох умов: позов має ознаки завідомо безпідставного чи інші ознаки зловживання правом на позов, або позивач не має зареєстрованого в установленому законом порядку місця проживання (перебування) чи місцезнаходження на території України та майна, що знаходиться на території України, в розмірі, достатньому для відшкодування судових витрат відповідача у випадку відмови у позові.

У разі невнесення у визначений судом строк коштів для забезпечення витрат на професійну правничу допомогу суд за клопотанням відповідача має право залишити позов без розгляду. У випадку задоволення позову суд ухвалює рішення про повернення внесеної суми позивачу, а у випадку відмови у позові, закриття проваджен-

ня у справі, залишення позову без розгляду про відшкодування з неї витрат відповідача повністю або частково[1].

Дуже прикро констатувати, що навіть у справах із ціною позову у декілька тисяч гривень суди обмежують компенсацію витрат на правничу допомогу невеликою сумою, що у десятки разів менше сплаченого. Разом з тим, гонорари адвокатів та юридичних фірм за ведення судових справ є значно більшими від компенсованих їхнім клієнтам витрат на правничу допомогу. Відтак, у більшості випадках юридичні фірми та їх клієнти, зважаючи на мізерні суми компенсації витрат на правничу допомогу, які суди присуджують до відшкодування, навіть не ініціюють перед судом питання про відшкодування витрат на правничу допомогу, не бажаючи витрачати час на збирання та підготовку відповідних доказів. В наслідок цього, витрати на правничу допомогу фактично повністю лягають на плечі постраждалої сторони правовідносин, яка, намагаючись захистити свої порушені права у суді, несе витрати на правничу допомогу, при цьому не маючи надії на їх відшкодування за рахунок винуватої сторони.

З прийняттям змін до ЦПК забезпечення витрат на професійну правничу допомогу мало б стати як процесуальним засобом протидії необґрунтованим позовам, так і засобом перешкоджання розгляду справи по суті з боку відповідача.

Хоча загалом професійна спільнота позитивно сприйняла нещодавні нововведення в цій сфері, водночас невирішеним залишилось питання щодо визначення співмірності витрат, а також уникнення зловживань з різних сторін в цій сфері. Приймаючи рішення про розподіл чи відмову в розподілі відповідних витрат зміст мотиву судів зводиться, лише, до наявності чи відсутності в матеріалах справи договору на правничу допомогу та документально підтверджувальних понесених витрат на таку допомогу.

Зважаючи на те, що на сьогодні закон не обмежує розмір компенсації витрат на професійну правничу допомогу суди всерівно незавжди однаково поступають в ідентичних обставинах, нехтую-

чи конституційними правами сторін, що провокує клієнтів та адвокатів не показувати правдивих витрат такого характеру.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-15 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Постанова Верховного суду від 12 червня 2018 року по справі № 462/9002/14-ц [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75003682>.
3. Постанова Верховного суду від 3 травня 2018 року по справі 372/1010/16-ц/ N 61-3416св18 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/C005588?an=4>.

Гонгало Регіна Францівна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ПРЕДСТАВНИКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасному цивільному процесі роль судового представництва невіддільно зростає, адже громадяни прагнуть, щоб їх інтереси в суді захищав кваліфікований представник. Своєю чергою, збільшення потреб суспільства в кваліфікованій юридичній допомозі пов'язане з появою в судах нових категорій складних в юридичному плані справ, які пов'язані, наприклад, з участю громадян в діяльності суб'єктів економічної сфери, у тому числі з випуском і оборотом цінних паперів, податкових суперечках тощо, що вимагають високої кваліфікації при їх розгляді. У той же час розширення суспільства обмежує коло осіб, які можуть звернутися за допомогою до професіоналів. Тому кваліфікована юридична допомога, як це і передбачено Конституцією України, в певних випадках повинна виявлятися безкоштовно і, головне, вона має бути доступною. Важливу роль в реалізації цієї конституційної гарантії права громадян на судовий захист відіграє судове представництво, яке є ефективним засобом захисту прав громадянина.